

Ulf Hallöf

Ansökan nr 39013/04 Handölsdalens Sameby m fl mot Svenska staten 29 okt 2004

Europeiska Domstolen För Mänskliga Rättigheter 23 mars 2007.
Den preliminära granskningen av utgången av ovan nämnda ärende där ordföranden i EU domstolen beslutade under bestämmelse i 54 § 2 (b) enligt domstolens regler att underrättelse angående granskningen av ärendet skulle tillställas Sveriges regering som inbjuds att framlägga synpunkter på skrivna observationer i granskningen och bedömningar i fallet.

Sveriges regering har anmodats att behandla frågorna enligt bilagan i brevet.

Sveriges regering har anmodats att framlägga sina synpunkter senast den 10 juli 2007.

I det här läget i den pågående processen kommer all kommunikation och presentationer ske på engelska eller franska, enligt domstolens regler.

Nedan följer en faktapresentation i kortform (*som i princip är ett referat/översättning från de svenska domarna och lagrummen d v s det är bättre att läsa dom i originalformen*).

Rennäringslagen, 1971:437

SOU 2001:101, p.169

Tingsrätten Sveg 4 juni 1991 och 11 sept 1995 (privata markägare mot vissa samebyars renbetesrätt. Jordägarna vann målet enligt beslut 21 feb 1996. Ej urminnes hävd.

Samebyarna överklagade till hovrätten 22 sept 1997. Menade att rättegångshinder hade förelegat då de som part i målet saknade rättskapacitet att driva en process i denna fråga. Tingsrättens beslut skulle därför ogiltighetsförklaras. Enligt Hovrättens beslut 4 nov 1997 avslogs överklagan med hänvisning till att rennäringslagen gav rättskapacitet.

Den 18 feb 1999 avslogs prövningstillstånd av Högsta domstolen.
Idre Nya sameby drog tillbaka sin överklagan och den 16 nov 2001 strök Hovrätten målet i den delen.

Enligt en senare dom den 15 feb 2002 upphävde Hovrätten tingsrättens dom (ny process). Efter bl a muntliga förhandlingar och genomgång av skrivelser från sökande och ref. till det s k Skattefjällsmålet, NJA 1981, p. Domstolen ändrade inte tidigare domar. Urminnes hävd kunde inte fastslås för vinterrenbete på de privatans mark. Samebyarna dömdes att betala rättegångskostnaderna ca 2,9 mkr.

Den 29 april 2004 avslog Högsta domstolen prövningstillstånd.

Klagomål (samebyarna) till EU domstolen

1. Sökanden överklagar att deras rätt till att utnyttja mark, för vinterbete utgör ett rättsläge enligt Artikel 1 i protokoll nr 1 i konventionen, där deras rätt blev kränkt, eftersom gränsdragningen i Hovrätten inte var beskriven tillräckligt klart och precis efter landets lagar, då betesområdena blev odefinierade, och inte utgjorde en rättvis balans mellan det allmännas krav och samebyarnas rättigheter.

2. De menade också att de ställdes inför oöverstigliga bevisbördor, då hovrättens beslut visade att mycket specifika bevis som frekvensen och lokaliseringen av vinterrenbetet under flera hundra år måste visas. Då bevisbördan var så gott som omöjlig att klara av, hamnade samebyarna i ett väldigt ofördelaktig läge jämfört med markägarna, och kan därför inte ha ansetts ha fått en rättvis förhandling enligt Artikel 6 i konventionen.
3. Vidare med hänvisning till Artikel 6, hävdar sökanden att man inte fick en effektiv kontakt med domstolen. Man refererar till det faktum att domstolen inte introducerade förhandlingsprocessen i frågan, men motpartens rättegångskostnader måste betalas. Tillsammans med egna rättegångskostnader blev det ca 15,1 mkr. Samebyarna blev tvungna att ta lån som de kanske inte klarar av att betala. Det påstås, i jämförbara länder att samebyarna där kommit fram till att de inte har råd att försvara sina rättigheter. Det kan vara därför som Idre sameby har dragit tillbaka sitt mål.
4. Sökanden hävdar vidare att processtiden inte var försvarlig enligt Artikel 6. Tingrätten använde ca fem och ett halvt års utredning innan beslut men den stora mängden handlingar kan inte förklara detta eller berättigat att Hovrätten tog sex år på sig eller de drygt två år som ärendet låg hos Högsta domstolen för prövningstillstånd.
5. Skulle inte de omständigheter som förelåg i överklagan med hänvisning till Artikel 6 i sig själv sammantaget anses ha kränkt deras möjlighet att hävda sin rätt, vill sökanden slutligen hävda att sammantaget var bevisbördan, rättegångskostnaderna och den långa processtiden ett nederlag för en effektiv prövning, enligt andan i Artikel 13 i konventionen tillsammans med Artikel 1 i protokoll nr 1.

Frågor till parterna

1. Har det funnits hinder för parterna att föra sin talan på ett ändamålsenligt sätt, enligt andemeningen i Artikel 1 i protokoll nr 17. Om så är fallet, har den rätten kränkts?
2. Har sökanden fått en rättvis förhandling civilrättsligt, i enlighet med Artikel 6 § 1 i konventionen? Var i synnerhet principen om jämbördighet beaktad med tanke på bevisbördan.
3. Har rättegångskostnader beaktats i de domesticerade processerna, hade sökande tillgång till en ändamålsenlig kontakt med domstolen, enligt intentionerna i Artikel 6 § 1 i konventionen?
4. Var förhandlingstiden i nämnda mål ändamålsenlig enligt kravet på "skäligen tid", enligt Artikel 6 § 1 i konventionen?

Till slut kan jag meddela att i den här fasen i processen finns det möjlighet att söka fri rättshjälp för den sökande som inte har tillräckliga resurser för att kunna föra sin talan. En kopia på relevanta kapitel i domstolens regler bifogas. Hör av dig så fort som möjligt för en sådan begäran i det aktuella målet.

Högaktningsfullt

Santiago Quesada